

УДК 330.1

Т. Королук

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРИСТИК ГОСПОДАРСЬКОГО РИЗИКУ

Для цілей управління господарський ризик представляє собою сукупність певних характеристик, а саме: ситуація ризику, рівень господарського ризику, фактори ризику, антиризикові заходи тощо. Важливим для розуміння сутності поняття «ризик» є поняття ситуації ризику. Аналіз конкретної ситуації в цілому є вихідним пунктом прийняття того чи іншого рішення. Ситуацію прийняття рішення можна визначити як сукупність чи поєднання різних обставин або умов, в яких підприємство здійснює свою діяльність. В поняття ситуації при цьому включається не тільки стан, який склався, до моменту прийняття чи реалізації рішення, але й причини, які призвели до виникнення даних умов чи обставин. Елементи невизначеності притаманні практично усім господарським ситуаціям, розвиток яких може відбуватися різними шляхами, не тільки внаслідок прийняття господарських рішень, але і внаслідок прояву невизначених факторів. При цьому господарюючий суб'єкт перетворює невизначеність в категорію господарського ризику, яка піддається аналізу, і в подальшому має справу з його операційними характеристиками. Ризик існує як на стадії прийняття рішення, так і на стадії його реалізації. При цьому слід пам'ятати, що ці стадії практично можуть бути достатньо тривалими у часі. В обох випадках господарський ризик постає в якості моделі зняття економічним суб'єктом невизначеності, способом практичного вирішення протиріччя в розвитку факторів господарського ризику та керуючих впливів. Господарський ризик постає як умова, що надає можливість при його аналізі кількісно та/чи якісно оцінити ступінь досягнення поставленої мети, отримання певного бажаного економічного результату.

Кількісна чи якісна міра господарського ризику як міра впевненості в досягненні поставленого результату господарського рішення, що приймається чи реалізується, знаходить своє вираження в терміні «рівень господарського ризику». Рівень господарського ризику є агрегованою теоретичною оцінкою «небезпеки», тобто можливістю не досягти мети, заради якої приймається рішення. Рівень господарського ризику, таким чином, є операційною характеристикою поняття «господарський ризик». Суть його може бути виражена наступним чином: у випадку, якщо прийняте конкретне рішення, рівень господарського ризику характеризує можливий спектр небажаних подій та обумовлених ними майнових і нематеріальних втрат, а також ступінь реальності настання даних небажаних подій. Рівень ризику як теоретичне поняття, в свою чергу, кількісно може бути виміряний з допомогою системи показників рівня ризику. Однак лише кількісний підхід до оцінки рівня господарського ризику має обмежену сферу застосування і може ефективно використовуватися лише в тих ситуаціях та завданнях, для яких якісні характеристики не мають принципового значення.

Фактори господарського ризику – це ймовірні події, які у випадку їх настання збільшують шанси та величину небажаного відхилення від мети господарської діяльності. До них відносяться невідомі і/чи непрогнозовані події, які потенційно можуть реалізуватися в невідомий момент часу, ставши причиною небажаного розвитку господарської діяльності підприємства. Антиризикові заходи в умовах господарської діяльності підприємства представляють собою сукупність господарських рішень, спрямованих на зниження рівня ризику чи утримання його в прийнятних межах для певного підприємства.